

МІНІСТЕРСТВО КУЛЬТУРИ І ТУРИЗМУ УКРАЇНИ

Державний методичний центр навчальних закладів
культури і мистецтв України

УКРАЇНСЬКА МУЗИЧНА ЛІТЕРАТУРА

Програма
для вищих навчальних закладів культури і мистецтв
I-II рівнів акредитації

Спеціальність “Музичне мистецтво”
Спеціалізації: “Фортепіано”,
“Оркестрові струнні інструменти”,
“Оркестрові духові та ударні інструменти”,
“Народні інструменти”, “Хорове диригування”

Київ – 2006

МІНІСТЕРСТВО КУЛЬТУРИ І ТУРИЗМУ УКРАЇНИ

Державний методичний центр навчальних закладів
культури і мистецтв України

УКРАЇНСЬКА МУЗИЧНА ЛІТЕРАТУРА

Програма
для вищих навчальних закладів
культури і мистецтв I–II рівнів акредитації

Спеціальність
“Музичне мистецтво”

Спеціалізації:
“Фортепіано”, “Оркестрові струнні інструменти”,
“Оркестрові духові та ударні інструменти”, “Народні інструменти”,
“Хорове диригування”

Київ 2006

Видання здійснено на замовлення Державного методичного центру навчальних закладів культури і мистецтв України

Програма для вищих навчальних закладів культури і мистецтв I–II рівнів акредитації. – Київ: “Фірма “ІНКОС”, 2006. – 40 ст.

Укладач	Л. В. Грабар – викладач-методист Івано-Франківського державного музичного училища імені Д. В. Січинського
Рецензенти:	Ю. Ясіновський – професор Львівської державної музичної академії ім. М. В. Лисенка, доктор мистецтвознавства В. Грабовський – викладач-методист Дрогобицького державного музичного училища ім. В. Барвінського, член Національної спілки композиторів України
Відповідальний за випуск	А. І. Ткаченко
Редактор	Л. М. Трачук

© Державний методичний центр навчальних закладів культури і мистецтв, 2006
© Грабар Л. В., 2006

Обсяг курсу
Всього – 135 год.
Практичні заняття – 74 год.
Самостійні заняття – 61 год.

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Мета і завдання курсу

Мета даного курсу – ознайомити студентів з українською музичною літературою на прикладі життя і творчої діяльності українських композиторів та з кращими зразками прогресивної музики від найдавніших часів до початку XXI століття. Привчити студентів до активного слухання і сприйняття музики, її глибокого вивчення, розширити їх професійний кругозір.

Основне завдання курсу української музичної літератури – вивчення особливостей музично-історичного процесу, специфіки кожного історичного періоду. Музичні явища вивчаються у зв'язку з літературою, образотворчим мистецтвом. Всі вони відображають спільні процеси в культурі і перебувають у взаємодії. Однією з найважливіших проблем у вивченні історичного процесу є розгляд національної специфіки українського музичного мистецтва. На кожному історичному етапі воно мало своєрідні риси, розвиваючись у взаємозв'язках з іншими музичними культурами – східнослов'янськими та західноєвропейськими.

Структура курсу

Розділи програми розміщені в хронологічному порядку. Тут переважають монографічні теми, що містять в собі біографії та аналіз найбільш яскравих творів українських композиторів. Вступний розділ програми, присвячений музичній культурі України до XVIII століття, подається в плані огляду. Високого професійного рівня досягла українська духовна музика XVIII – початку XIX століття. Нова музична культура активно розвинулася в XIX столітті. Саме в цей час розпочинається новий етап формування національного стилю, який базується на українському фольклорі. У творчості М. Лисенка цей стиль досягнув класичного рівня. Завдяки цьому майже всі музичні жанри характеризуються високопрофесійною майстерністю. Продовжувачі традицій М. Лисенка – М. Леонтович, К. Стеценко, С. Людкевич та багато інших – піднесли українське мистецтво на високий щабель розвитку національ-

ного стилю. Ще вищі досягнення характеризують українську музику ХХ століття. Композитори Л. Ревуцький, Б. Лятошинський, В. Косенко стали класиками нової епохи, а їхні послідовники – М. Скорик, Л. Дичко, Є. Станкович та В. Сільвестров – збагатили музичну мову новими засобами виразності, сучасною композиторською технікою.

Методичні рекомендації

Основні розділи даного курсу присвячені розбору музичних творів. Тут зроблена спроба розкрити найбільш суттєві сторони даного твору – його художньо-образний зміст, особливості композиції, принципи розвитку, засоби музичної мови. Більша або менша деталізація при розборі того чи іншого твору в програмі зумовлена ступенем складності стилю і композиції твору.

При викладі біографій розкриваються найбільш суттєві етапи формування творчості даного композитора, його зв'язки з суспільно-історичними умовами певної епохи.

На заняттях української музичної літератури ведуче місце відводиться прослуховуванню творів, їх детальному розбору та вивченню. Для цього необхідно використовувати всі засоби – програвання творів на фортепіано, прослуховування їх в запису, на концертах. На заняттях біографічного типу доцільно ознайомити студентів з музичною літературою, яка не підлягає спеціальному детальному вивченню (перелік додаткової музичної літератури подається в кінці кожної теми).

Для об'єктивної та неупередженої уяви про історичний процес на Україні та її музичну культуру необхідно використовувати в роботі найновіші дослідження української музики – підручники, монографії, творчі портрети та збірники статей.

ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН з дисципліни “Українська музична література”

№	Назва розділів, тем	Всього (год.)	Практ. заняття	Самост. заняття
1	Джерела української музичної культури	2	2	2
2	Розвиток української професійної музики до ХІХ ст.	6	6	4
3	Розвиток інструментальної музики на Україні у ХVІІІ–ХІХ ст.	4	4	4
4	С. С. Гулак-Артемівський	4	4	4
5	М. М. Вербицький	2	2	1
6	П. І. Ніщинський	2	2	2
7	М. В. Лисенко	14	14	10
Всього за V семестр (17 тижнів)		34	34	26
8	М. М. Колачевський	2	2	1
9	Д. В. Січинський	2	2	2
10	М. Д. Леонтович	4	4	4
11	К. Г. Стеценко	2	2	2
12	Я. С. Степовий	2	2	1
13	С. П. Людкевич	6	6	5
14	Л. М. Ревуцький	6	6	6
15	Б. М. Лятошинський	6	6	6
16	В. С. Косенко	2	2	2
17	К. Ф. Данькевич	2	2	2
18	Головні тенденції розвитку української професійної музики в 60–90 роки ХХ ст.	6	6	4
Всього за VI семестр (20 тижнів)		40	40	35
Разом		135	74	61

ПРАКТИЧНІ ЗАНЯТТЯ

V семестр

№	Тематика занять	Кільк. год.
1	Джерела української музичної культури	2
2	Розвиток української професійної музики до XIX ст.	2
3	М. С. Березовський. Життєвий та творчий шлях	2
4	Д. С. Бортнянський, А. Л. Ведель. Життєвий та творчий шлях.	2
5	Розвиток інструментальної музики. Симфонія Е. Ванжури До-мажор (XVIII ст.)	2
6	Симфонія невідомого автора соль-мінор, початок XIX ст.	2
7	С. С. Гулак-Артемівський. Життєвий та творчий шлях.	2
8	С. С. Гулак-Артемівський. Опера "Запорожець за Дунаєм"	2
9	М. Вербицький. Життєвий та творчий шлях.	2
10	П. І. Ніщинський. Життєвий та творчий шлях. "Вечорниці".	2
11	М. В. Лисенко – класик української музики. Життєвий та творчий шлях.	2
12	М. В. Лисенко. Загальна характеристика творчості. Обробки народних пісень.	2
13	М. В. Лисенко. Музика до "Кобзаря".	2
14	М. В. Лисенко. Вокальна та хорова творчість на тексти різних авторів.	2
15	М. В. Лисенко. Оперна творчість.	2
16	М. В. Лисенко. Опера "Тарас Бульба".	2
17	М. В. Лисенко. Фортепіанна творчість.	2
Всього за V семестр (17 тижнів)		34

VI семестр

№	Тематика занять	Кільк. год.
18	М. М. Колачевський. Життєвий та творчий шлях. "Українська симфонія"	2
19	Д. В. Січинський. Життєвий та творчий шлях. Солоспів, хори.	2
20	М. Д. Леонтович. Життєвий та творчий шлях. Загальна характеристика творчості.	2
21	М. Д. Леонтович. Обробка народних пісень.	2
22	К. Г. Стеценко. Життєвий та творчий шлях. Солоспів, хори.	2
23	Я. С. Степовий. Життєвий та творчий шлях. Солоспів.	2
24	С. П. Людкевич. Життєвий та творчий шлях. Загальна характеристика творчості.	2
25	С. П. Людкевич. Кантата-симфонія "Кавказ".	2
26	С. П. Людкевич. "Заповіт".	2
27	Л. М. Ревуцький. Життєвий та творчий шлях. Загальна характеристика творчості.	2
28	Л. М. Ревуцький. Обробка народних пісень. Хорова поема "Хустина". Фортепіанна творчість.	2
29	Л. М. Ревуцький. Симфонія № 2.	2
30	Б. М. Лятошинський. Життєвий та творчий шлях. Загальна характеристика творчості. Обробка народних пісень.	2
31	Б. М. Лятошинський. Фортепіанна та хорова творчість.	2
32	Б. М. Лятошинський. Симфонія № 3.	2
33	В. С. Косенко. Життєвий та творчий шлях. Фортепіанна та вокальна творчість.	2
34	К. Ф. Данькевич. Творчий шлях. Опера "Богдан Хмельницький".	2
35	Головні тенденції розвитку української професійної музики в 60–90 роки XX ст. М. Скорик. Творчий шлях. "Карпатський концерт"	2
36	Л. Дичко. Творчий шлях. Кантата "Пори року".	2
37	В. Сильвестров. Творчий шлях. Є. Станкович. Творчий шлях.	2
Всього за VI семестр (20 тижнів)		40

ЗМІСТ КУРСУ

Тема 1. Вступ. Джерела української культури

Витоки українського музичного мистецтва від найдавніших часів до IX століття. Історичні умови розвитку національної культури – словесного і музичного фольклору, писемності, літератури, образотворчого мистецтва, музики. Ранні форми музичного мистецтва. Музичний інструментарій. Обрядові пісні.

Музична культура IX–XVII століть. Історичні умови розвитку культури. Виникнення Київської Русі. Прийняття християнства (988 р.). Вплив християнства на розвиток культури в усіх її галузях – архітектурі, малярстві, музиці, освіті. Найвищий розквіт Київської держави за князювання Ярослава Мудрого (1019–1054). Софійський собор – унікальна пам'ятка архітектури і образотворчого мистецтва. Печерський монастир – осередок літописання і книгописання. Розвиток літератури. “Повість минулих літ”, “Слово о полку Ігоревім”. Суспільно-політичний розквіт Київської Русі. Зв'язки з візантійською та болгарською культурами.

Розпад Київської Русі на початку XII століття. Особливості культури епохи Середньовіччя. Народна творчість. Ранні форми церковного співу. Церковна монодія. Реформування нотного запису церковної музики. Ірмолої. Світська галузь музичної культури. Музичний побут княжого двору.

Загальнокультурні риси епохи бароко. Особливості розвитку освіти та різних галузей культури. Книгодрукування. Києво-Могилянська академія. Архітектура і малярство. Музична культура: народна творчість, музична освіта. Духовні та світські канти.

Музична література до теми:

Історичні пісні. – К., 1961.

Колесса Ф. М. Мелодії українських народних дум. – К., 1969.

Корній Л. Історія української музики. Частина перша. – Київ – Харків – Нью-Йорк. 1996.

Хрестоматія української дожовтневої музики. – К., 1974. – с.7–17, 23–28.

Тема 2. Розвиток української професійної музики до XIX століття

Подальший розвиток гуманістичних тенденцій, що намітилися в XIV – на початку XVII століття. Вплив барокової естетики на українське музичне мистецтво. Прояв барокового стилю в духовній музиці – партесних концертах, духовних та світських кантах, у шкільній драмі. Значний розквіт професійної та народної музики. Нові стильові риси. Види партесного багатоголосся. Концертний стиль партесної музики та його барокові особливості. “Грамматика музикальна” М. Дилецького (1723 р.) – основний теоретичний посібник на східнослов'янських землях. Шкільний театр. Роль музики в шкільній драмі. Зв'язок хорового співу драми з тогочасною духовною музикою, а інтермедії – з народною та світською музикою. Розквіт пісні-романсу. Творчість Г. Сковороди. Українська народна пісня в друкованих виданнях. Канти. Вертепна драма. Спільність між вертепом та шкільною драмою. Структура вертепу та його композиція. Роль музики у виставі.

Українська музика від найдавніших часів і до середини XVIII століття – це вагомий здобуток української культури. Друга половина XVIII століття – період творчості видатних українських композиторів М. Березовського, Д. Бортнянського, А. Веделя. Значні досягнення українського музичного мистецтва цього періоду. Нові стильові тенденції. Виникнення духовного циклічного концерту нового стилю. Зв'язок зі світським мистецтвом, нова музична образність. Виникнення нових жанрів: опера, високопрофесійна інструментальна музика, симфонія. “Золота доба” української музики.

Музична література до теми:

Хрестоматія української дожовтневої музики – ч.1. – К., 1974.

Тема 3. Максим Березовський (1745–1777)

М. Березовський – високоосвічена людина, композитор великого таланту. Творчість його – початок нового етапу розвитку української музики в класичному стилі – визначне музичне явище.

Життєвий та творчий шлях. Народився 16 (27) жовтня 1745 року на Україні, в Глухові. Це був важливий культурний центр з музичною школою, театром і прекрасною співочою капелюю. Навчання М. Бере-

зовського в школі, у Києво-Могилянській академії (50-ті роки XVIII століття). У 1758 році переїзд до Санкт-Петербурга, де працював співаком у придворному оперному театрі. Італія. Навчання в Болонській академії у падре Мартіні. Вивчення контрапункту строгого стилю. Створення духовної музики, опери “Демофонт”. Висока оцінка таланту. Творчий успіх. Виїзд з Італії до Росії у 1773 році. Важкі часи і розчарування. Трагічна смерть у 1777 році.

Збережена частина творчості М. Березовського: літургія, причасний стих, духовні концерти, опера “Демофонт”, соната для скрипки і чембало. Духовні твори – видатне мистецьке явище. Ознаки нового стилю. Формування циклічного духовного концерту. Твір “Не отвержи мене во время старости” – вершина творчості. Літературна основа концерту – 5 строф псалма № 70 (Давидові псалми, книга Старого Завіту). Лірико-драматичний характер твору. 4-частинна форма. Контраст між частинами. Adagio – Allegro – Adagio – Allegro. Перша частина у формі фуги, друга частина – в традиціях партесного концерту, третя частина нагадує молитву, четверта частина у формі фуги. Тематична цілісність циклу, українські національні риси. Різноманітність мелодики, інтенсивність гармонічного розвитку.

Музична література до теми:

М. Березовський. Духовний концерт “Не отвержи мене во время старости”.

Додатково:

М. Березовський. Літургія.

Тема 4. Дмитро Бортнянський (1751–1825)

Д. Бортнянський – одна з найвидатніших постатей музичного мистецтва II половини XVIII століття. Різнобічна обдарованість, багатогранна діяльність. Композитор, співак, диригент, педагог.

Життєвий та творчий шлях. Народився 26 жовтня 1751 року в Глухові. Його батько походив з західного регіону України, з Прикарпаття, з села Бортного. Навчання в Глухівській школі. У 1758 році – зарахування до Петербурзької співацької капели (керівник Марко Полторацький). Отримання особливої стипендії – пансіону для навчання в Італії. Венеція. Зустріч з італійським оперним композитором Б. Галуппі. Десять років в Італії (1769–1779). Період навчання та удосконалення сво-

єї майстерності. Композиторська зрілість. Постановки опер “Креонт”, “Алкід” та “Квінт Фабій”. Перебування в Неаполі, Болоньї, Римі.

Повернення в Росію в 1779 році. Посада капельмейстера Петербурзької Придворної співацької капели. Розвиток її вокально-хорових традицій, вдосконалення капели. Організація загальної освіти співаків. Відкриті концерти. Створення духовних творів, хорових концертів. Написання літургій, світської музики – хорових пісень, гімнів, кантат. Помер 27 вересня 1825 року. Похований на Смоленському цвинтарі в Петербурзі.

Видатним мистецьким явищем є всі жанри творчості Д. Бортнянського. Найбільший внесок композитора – в галузі духовної музики. Духовні твори: 35 однокорних (чотириголосих) і 10 двокорних (восьмиголосих) концертів, 14 хвалебних, 2 Літургії, 9 Херувимських. Найбільш відомі – 35 чотириголосих концертів, в яких яскраво відображені стильові особливості його творчості. Концерт № 32 (с-moll) “Скажи ми, Господи, кончину мою” на текст скорботного благального псалма № 38. Третя частинна форма. Відсутність темпового контрасту (Andante moderato – Largo – Moderato). Скорботний настрій частини першої. Ніжно-ліричне звучання другої частини. Драматизм третьої частини. Форма фуги. Лірико-скорботна музична образність.

Д. Бортнянський – класик хорової поліфонії в українській музиці. Національна самобутність музики. Яскрава мелодійність, класична урівноваженість, майстерність у використанні хорової фактури.

Музична література до теми:

Д. Бортнянський. Духовний концерт № 32 “Скажи ми, Господи, кончину мою”.

Додатково:

Д. Бортнянський. Духовний концерт № 15 “Придіте, воспоем”.

Тема 4.1. Артем Ведель (Ведельський) (1767–1808)

Різнобічно обдарований музикант, який мав великий композиторський і диригентський талант, був чудовим співаком і добрим педагогом.

Життєвий та творчий шлях. Народився в 1767 році у Києві. Сім’я композитора. Навчання А. Веделя у Києво-Могилянській академії від 1776 до 1787 року. Хор і оркестр академії – окраса музичного життя Ки-

ева. А. Ведель – перша скрипка оркестру, диригент хору, співак-соліст хору. Перші творчі спроби – духовні концерти на тексти з Псалтиря.

Переїзд до Москви. Диригентська діяльність. Спілкування з російськими та італійськими музикантами. Повернення до Києва у 1792 році. Співпраця з генералом Леванідовим. Два роки роботи у військовій капелі. Створення найвідоміших духовних концертів. Переїзд до Харкова. Робота з хором Казенного училища. Знайомство з Д. Бортнянським. Повернення до Києва у 1796 році. Кінець творчої кар'єри. Вісім років у Інвалідському домі. Помер у 1808 році.

Творчий доробок – понад 20 духовних концертів, Всенощна служба, Літургія, ірмоси, канони. Звернення до тексту Псалмів із Псалтиря. Два типи концертів. Вільна побудова хорових циклів. Перевага трьох і чотирьох частин. Принципи контрасту. Мелодичне багатство творів А. Веделя. Впливи західноєвропейської музики. Національна специфіка. Перевтілення народно-пісенних джерел, інтонацій пісень-романсів. Гармонічно-поліфонічна фактура.

Духовний концерт “Доколе, Господи, забудеши мя”. В основі – Давидів псалом № 12. Глибоко скорботний, жалібний поетичний образ. Концерт має три частини. Відсутність контрасту. Перша частина – Andante. Друга частина – Adagio. III частина – Andante. Перша і друга частина пронизані сумними і жалібними інтонаціями. Третя частина – спокійна і урочиста. Близькість до українських пісенних джерел – ліричної пісні-романсу, думи, канту.

Музична література до теми:

А. Ведель. Духовний концерт “Доколе, Господи, забудеши мя”.

Додатково:

А. Ведель. Літургія.

Тема 5. Розвиток інструментальної музики на Україні в XVIII–XIX ст.

В другій половині XVIII століття особливого розвитку набуває на Україні музика для окремих інструментів, ансамблів та симфонічного оркестру. Опора на народно-пісенні та народно-танцювальні українські мелодії. Найзначнішим з відомих інструментальних творів цього періоду є “Українська симфонія” Ернста Ванжури (1750–1801). Автор за походженням чех, родом з Ванеберга, жив в Росії протягом 80–90-х ро-

ків. Написав декілька опер, балетів, симфоній. Видавав музичний журнал. “Українська симфонія” До-мажор і характерні тенденції музично-історичного процесу кінця XVIII століття: 1) широке розповсюдження українських пісень у міському середовищі; 2) виникнення творів, які синтезували мелодії українських народних пісень та загальноєвропейські класичні традиції.

Симфонія Е. Ванжури – це тричастинний цикл. Перша частина – у формі сонатного allegro, друга частина – ліричний центр, третя частина – рондо. Близькість структури до класичних жанрів. Класичні стильові риси твору – у світлому, радісному і безтурботному характері. Новаційні риси – у використанні пісенних і танцювальних народних мелодій, що образно і інтонаційно оновило класичну симфонію.

Музична література до теми.

Е. Ванжура “Українська симфонія” До-мажор.

Тема 6. “Симфонія невідомого автора” соль-мінор (1809 р.)

Високохудожній і професійно-мистецький твір. Загальноєвропейські стильові тенденції початку XIX ст. – зародження окремих ознак романтизму. Чотиричастинний цикл. Перша частина – сонатне allegro, друга частина – повільне Adagio, третя частина – менует, IV частина – танцювальний фінал у формі рондо-сонати. Легкість і веселість у швидких частинах. Основні теми I частини створені в загальноєвропейських класичних традиціях. Збагачення симфонії українським ліризмом та народно-танцювальним началом. Авторський тематизм твору та його фольклорні елементи. Роль і місце пісні-романсу. Прийоми класичної поліфонії, народного багатоголосся, оновлення змісту симфонії. Кристалізація українського симфонізму.

Музична література до теми.

“Симфонія невідомого автора” соль-мінор.

Тема 7. Семен Гулак-Артемівський (1813–1873)

С. Гулак-Артемівський – видатний український композитор, оперний співак, драматичний актор та суспільний діяч.

Життєвий та творчий шлях. Дитинство в м. Городище. Сім'я композитора. Навчання в Київському духовному училищі. Захоплення музикою та співом. Участь у хорі Михайлівського монастиря. Зустріч з Глінкою. Переїзд до Петербурга. Знайомство з Т. Шевченком. Перший прилюдний виступ. Виїзд до Франції та Італії. Навчання у А. Аларі та П. Романі. Запрошення до Флорентійської опери. Повернення в Петербург. Контракт з оперним театром. Близьке виконання головних ролей на сцені Маріїнського театру. Початок кар'єри оперного співака. Виступи в драматичному театрі. Розквіт композиторської творчості: музика до водевілю “Картина степового життя циган”, танцювально-хореографічна сьютга “Українське весілля”, власна п'єса з музикою “Ніч напередодні Іванова дня”, “Руйнівники кораблів”, солоспіви. Створення першої української опери “Запорожець за Дунаєм”. Переїзд до Москви у 1864 році. Завершення кар'єри оперного співака. Літературна праця, суспільно-добочинна діяльність.

Тема 8. Опера “Запорожець за Дунаєм”

Перша лірико-комічна українська опера. Історичне підґрунтя опери – відображення драматичного періоду в українській історії XVIII ст. Створення лібрето на основі історичних фактів. Глибокий реалізм і народність опери. Драматургія опери – три лінії розвитку. Романтичні тенденції – яскрава народність, національна виразність музики, опора на фольклорні джерела, на міську пісню-романс. Емоційні почуття ліричних персонажів. Елементи німецького зінгшпілю та італійської опери-буфф. Ідеалізація образу Султана. “Запорожець за Дунаєм” – повноцінна народно-національна опера. Особливе значення ансамблів та фінальних сцен у розвитку дії. Індивідуальні музичні характеристики дійових осіб – Карася, Одарки, Оксани, Андрія, Султана.

Музична література до теми.

I дія: романс Оксани “Місяцю ясний”, пісня-арія Карася “Ой, щось дуже загулявся”, дуєт Одарки і Карася “Звідкіля це ти узявся”.

II дія: каватина Султана “Нема тут гомону двірського”, каватина Карася “Тепер я турок, не козак”, аріозо Оксани “Ангел ночі”, дуєт Оксани та Андрія “Чорна хмара з-за діброви”

III дія: аріозо Андрія “Блаженний день, блаженний час”, фінальний хор “Там за тихим за Дунаєм”.

Тема 9. Михайло Вербицький (1815–1870)

Засновник “перемишльської школи”, автор музики до національного гімну. Перший найвидатніший представник західно-української професійної музики, педагог. Основні музичні жанри: музика для театру, увертюри, хори, солоспіви, духовні твори.

Життєвий та творчий шлях. Дитячі роки в селі Яворник (на Перемишлянщині). Навчання в дяко-учительській школі в Перемишлі, в музичній школі при хорі кафедральної церкви у Алоїза Нанке. Прекрасний голос і яскраві музичні здібності. В 1833 році – вступ до Львівської духовної семінарії. З 1836 року – музична діяльність. У 1842–1846 роках – у Львові. Педагогічна праця. В 1850 році – здача екзаменів у семінарії. Професія сільського священника на Львівщині. Переїзд в село Млини на Яворівщині. Композиторська творчість. Створення сольних пісень, хорових творів на тексти Ю. Федьковича, Т. Шевченка, В. Шашкевича, І. Гушалевича. Кантата “Заповіт”. Публіцистична та громадська діяльність.

Творча спадщина. Жанрова різноманітність, яскрава образність. Створення основ професійної музики в Західній Україні – від солоспіву до музики для театру, оркестрові твори – 11 увертюр, близько 30 чоловічих хорів, солоспіви, камерно-інструментальні, духовні твори.

Музична література до теми:

Гімн “Ще не вмерла Україна” (сл. П. Чубинського).

Літургія для мішаного хору – “Святий Боже”,
“Милость мира”, “Тебе поєм”, “Отче наш”, “Да ісполнітся”.

Тема 10. Петро Ніщинський (1832–1896)

Талановитий педагог і перекладач, активний громадський діяч. П. Ніщинський і прогресивні кола української інтелігенції другої половини XIX ст. Новий якісний рівень української музичної культури. Зародження української національної ідеї. Значення різнобічної творчої діяльності П. Ніщинського.

Життєвий та творчий шлях. Дитинство в селі Неменці Київської губернії. Навчання в Києво-Софіївському духовному училищі. Яскраве музичне обдарування. Переїзд до Афіні у 1850 році. Вступ на богословський факультет Афініського університету. Магістерська праця. Переїзд у Петербург в 1857 році. Викладання грецької мови. Одеський період.

Знайомство з М. Кропивницьким. Перші композиторські спроби. Переїзд до Ананьєва в 1875 році. Співпраця з акторами театру. Створення “Вечорниць”. Перекладацька діяльність. Повернення до Одеси в 1882 році. Посада викладача в гімназії. Короткочасне перебування в Галичині у 1884 році.

“Вечорниці” – найвизначніший твір П. Ніщинського. Історія створення. Соціальна ідея твору. Правдиве відображення побуту і звичаїв старовинного українського села. Драматургія “Вечорниць”. Сюїтна форма. Принцип контрасту. Інтонаційні джерела твору. Яскраві ознаки народно-хорової сцени.

Музична література до теми:

Інтродукція, пісня господині “Зоря з місяцем”

Хор парубків “Віють вітри”

Хор дівчат “Добрий вечір, паніматко”

Пісня парубків “Закувала та сива зозуля”

Тема 11 Микола Лисенко (1842–1912)

М. Лисенко – класик української музики, фундатор національної композиторської школи. Різностороння діяльність М. Лисенка: композитор, піаніст, диригент, педагог, фольклорист та музично-громадський діяч. Завдання національно-культурного відродження. Звернення до найважливіших тем української історії. Створення всіх основних жанрів професійної музики.

Життєвий і творчий шлях. Дитинство в селі Гриньки Кременчуцького повіту, Полтавської губернії. Сім’я композитора. Навчання в київських приватних пансіонах. Музиканти-чехи Нейнквич та Паночіні – вчителі М. Лисенка. Композиторські спроби. Навчання в Харківській гімназії. Інтенсивні заняття грою на фортепіано. Педагоги Дмитрієв та Вільчек. Вступ на природничий факультет Харківського університету. Перевід до Київського університету. Закінчення університету в 1864 році, захист дисертації, науковий ступінь кандидата природничих наук. В 1867 році вступ до Лейпцизької консерваторії. Музична атмосфера Лейпціга та її вплив на М. Лисенка як музиканта і композитора. Інтенсивна композиторська творчість, “Заповіт”. Концертні виступи. Повернення на Україну в 1869 році. Диригентсько-хорова діяльність. Слов’янські концерти. Навчання у М. Римського-Корсакова. “Різдвяна ніч”. 80–90-ті роки – період розквіту композиторської творчості. “Та-

рас Бульба”, дитячі опери, хорова поема “Іван Гус”, кантати “Радуйся, ниво непопитая”, “На вічну пам’ять Котляревському”.

Концертна та громадська діяльність. 35-річчя творчої діяльності М. Лисенка. Заснування музично-драматичної школи в 1904 році. Зв’язок творчості з національно-визвольною боротьбою: хори “Вічний революціонер”, “Тей, за наш рідний край”, “Гетьман Дорошенко”. Хорові твори на релігійні тексти, опера “Ноктюрн”.

Тема 12. М. Лисенко. Загальна характеристика творчості.

Обробки народних пісень

Музична творчість М. Лисенка – кульмінаційний етап розвитку українського музичного романтизму. Поєднання романтичних та реалістичних рис у творах М. Лисенка. Естетична основа творчості М. Лисенка. Нове ставлення композитора до фольклору. Поєднання народного з високопрофесійною майстерністю. Звернення до поезії Т. Шевченка. Вплив поезії Шевченка на драматургію творів Лисенка та на їх стилістику. Велика музична спадщина: понад 500 обробок народних пісень, 10 опер, 120 камерно-вокальних творів, понад 40 хорових творів, три симфонічні твори, близько 60 фортепіанних творів.

Визначна роль обробок народних пісень у творчості М. Лисенка. Жанрова різноманітність та жанрова класифікація обробок народних пісень. Якнайповніше розкриття і поглиблення музично-образного змісту народної пісні, збереження її індивідуальної своєрідності. Роль фортепіанної партії. Новаторські риси обробок:

- а) в ладо-гармонічних особливостях;
- б) в поліфонізації хорової фактури;
- в) в поєднанні народної та класичної поліфонії;
- 4) в динамізації драматургії куплетно-варіаційної форми.

Визначна роль обробки народних пісень у формуванні стильових рис музичної мови та художньо-образного мислення.

Тема 13. М. Лисенко. Музика до “Кобзаря”

Епохальне значення циклу. М. Лисенко – перший видатний інтерпретатор поезії Т. Шевченка. Втілення національно-історичної тематики часів Козаччини. Розкриття історії та долі українського народу.

Охоплення творів різних жанрів, масштабів та форм: три кантати, 18 хорів, понад 60 вокальних ансамблів, пісень та романсів.

М. Лисенко – новатор у хорovій музиці. Створення ним жанру поєми-кантати. Суспільно значуща тематика хорovих творів. Творче використання стилістики історичних, козацьких, протяжних ліричних пісень, думи, хоралу, танцювальних жанрів народної пісні. Синтез стилістики різних жанрів. Хорova поема “Заповіт” (1868), кантата “Б’ють пороги” (1878), “На вічну пам’ять Котляревському” (1895), “Радуйся, ниво непоплитая” (1883). Багатство тематики, образів і засобів музичної виразності. Мелодичне обдарування М. Лисенка.

Камерно-вокальні твори. Єдність слова і музики. Тонке відтворення змісту поезії, її основної ідеї. Жанрові різновиди пісні, солоспіви, твори романсового типу. Нові жанрові особливості, широкий діапазон тематики і образності, нові засоби музичної виразності. Риси оперного мистецтва. “Народна” лінія стилю композитора. Мелодичне багатство і мелодична різноманітність. Виразова і колористична роль гармонії. Особливості форми. Значна роль фортепіанної партії.

Тема 14. М. Лисенко. Вокальна та хорova творчість на тексти різних авторів

Перевага вокальних жанрів у творчості М. Лисенка. Звернення до поезії І. Франка, Лесі Українки, О. Олесь, Г. Гейне, А. Міцкевича. Єдність слова і музики. Різноманітність тематики. Збагачення музично-образної сфери романсів. Нові жанрові різновидності пісні: лірична, лірико-драматична, пісня-колицьова, пісня-балада. Інші національні жанрові типи романтичної вокальної музики: ліричний романс, лірико-драматичний романс, романс-монолог, романс-балада, романс-дума.

Нові засоби музичної виразності, нова інтонаційність. Ведуча роль вокальної мелодики. Виразова і колористична роль гармонії. Різноманітність музичних форм. Перевага вільних наскрізних побудов. Значна роль фортепіанної партії. Її формотворча і виражальна роль. Вплив західно-європейського романтизму. Хорovі твори на тексти М. Старицького, Лесі Українки, І. Франка, О. Маковея, О. Олесь. Розкриття ідейного спрямування, змісту і яскравої образності поетичного тексту. Втілення народних образів, опора на народний музичний стиль. Розширення діапазону тематики і образності. Нова інтонаційна сфера.

Глибоке перевтілення стилістики українського епосу – дум, історичних пісень. Синтез різних жанрів народної пісні.

Музика М. Лисенка – це високохудожні хорovі твори. Мелодична виразність і наспівність. Елементи народного багатоголосся та професійна поліфонія. Зв’язки зі стилістикою кантів. Молитва-гімн “Боже великий, єдиний” на слова О. Кониського (1885).

Тема 15. М. Лисенко. Оперна творчість

Провідна роль оперного жанру у творчості композитора. Різноманітність тематики та оперних жанрів: історико-героїчна народна музична драма, лірико-комічна та лірико-фантастична, лірико-побутова, сатирична, дитяча опери. Формування моделі національної опери. Опора на традиції українського музично-театрального мистецтва, досягнення західно-європейської та російської опер. Українська народна та побутова музика як основа музичної мови. Провідна роль вокальних номерів. Використання різних типів музичних характеристик. Перевага “народної” стильової та лірико-психологічної ліній. Використання змішаного типу побудови. Роль хору та народних сцен. Концентрування основної ідеї опери в хорovих епізодах. Велика роль оркестру. Еволюція оперної творчості М. Лисенка.

Тема 16. М. Лисенко. Опера “Тарас Бульба”

Найвидатніше досягнення оперної творчості М. Лисенка. Історико-героїчна народна драма. Історія створення і постановки опери. Редакції твору. Літературне першоджерело та лібрето. Сюжет опери. Втілення національно-визвольної боротьби та героїко-патріотичної ідеї. Переплетення двох драматургічних ліній опери. Конфліктна драматургія. Характеристика музичних образів. Створення багатопланового образу українського народу. Розкриття головної ідеї опери через образи Тараса, Кобзаря, Остапа. Ліричний образ Андрія. Глибоко драматичний образ Насті. Зв’язок музичних характеристик героїв з народно-пісенними жанрами. Народні сцени. Їх роль у розвитку героїко-патріотичної ідеї опери. Характеристика польського табору. Роль оркестру в драматургії опери.

Тема 17. М. Лисенко. Фортепіанна творчість.

М. Лисенко як засновник української камерно-інструментальної музики. Поєднання особливостей західноєвропейського піанізму з національним. Жанрова різноманітність. Формування українського романтичного стилю фортепіанної музики. Дві стильові лінії творчості: а) народна стильова лінія (на основі народно-пісенних цитат); б) “лірико-психологічна” стильова лінія романтичного типу (в цих творах переважає романтична лірика). Народнотематична основа творів у поєднанні з різноманітними прийомами фортепіанної гри. Створення фортепіанної канталени з українською національною специфікою. Продовження традицій романтизму. “Друга українська рапсодія”, “Героїчне скерцо”, “Елегія” як зразки різних типів фортепіанної музики.

Музична література до теми:

Обробки українських народних пісень “Ой гаю, гаю”, “Гей, не дивуйте, добрі люди”, “Дощик”, “Жалі мої, жалі”, “Плине качур по Дунаю”, “Бескиде зелений”, “Верховино, світку ти наш”.

Кантата “Радуйся, ниво неполитая”, солоспіви “Гетьмани, гетьмани”, “Минають дні”, “Мені однаково”, “Реве та стогне Дніпр широкий”, “Ой, одна я, одна”. Хор “Вічний революціонер”, солоспіви “Місяцю князю”, “Безмежне поле”.

Опери “Наталка Полтавка”, “Тарас Бульба”, Фортепіанні твори: Прелюдія “Хлопче-молодче”, Елегія, “Інтермеццо”, “Друга українська рапсодія”, “Героїчне скерцо”, “Концертний вальс”, Прелюдія до-мінор.

Тема 18. Михайло Колачевський (1851–1907)

М. Колачевський – відомий митець другої половини XIX століття, один з перших авторів української симфонії, сучасник М. Лисенка. В його творчому доробку “Реквієм”, Струнний квартет, Фортепіанне тріо, хори, фортепіанні п’єси, романи.

Короткі біографічні відомості. Народився 2 жовтня 1851 року в селі Попівка, на Полтавщині. Музичну спеціальну освіту отримав в Німеччині, в Лейпцизькій консерваторії. На початку 70-х років (клас композиції – професор К. Ріхтер). В 1876 році на випускному екзамені виконувалася його дипломна робота “Українська симфонія”. Основною професією М. Колачевського була адвокатура. З початку 80-х років працює адвокатом у Кременчуці. Пізніше став тут почесним мировим

суддею. Активно займався музично-громадською діяльністю. В 1905 році була виконана “Українська симфонія” в Кременчуці під керівництвом диригента Д. Ахшарумова. В останні роки композитор важко хворів.

“Українська симфонія” – важливий етап розвитку української симфонічної музики. Лірико-жанровий тип. Близькість до традицій західноєвропейської ліричної симфонії з пісенним тематизмом. Органічне поєднання досягнень західноєвропейської музики з українською народною пісенністю. Створення романтичної симфонії з яскравим народним колоритом. Традиційний склад оркестру. Чотиричастинний цикл. Висока професійна майстерність композитора.

Музична література до теми:

М. Колачевський. “Українська симфонія”.

Тема 19. Денис Січинський (1865–1909)

Це один із найталановитіших композиторів Галичини, який став на шлях музиканта-професіонала. Диригент, педагог, музично-громадський діяч. Основні музичні жанри: обробки народних пісень, хори, три кантати, камерно-інструментальні, духовні твори, опера “Роксоляна”.

Життєвий та творчий шлях. Дитячі роки в селі Клювинці на Тернопільщині. Початкова освіта в Тернопільській гімназії, у вчителів Л. Левицького та В. Вшелячинського. Навчання в консерваторії Галицького музичного товариства у Львові – клас гармонії і контрапункту професора К. Мікулі. Створення “В’язанки народних пісень”, кантати “Дніпро реве”. Активна музично-громадська діяльність. Участь у заснуванні співацького товариства “Боян” у Львові. Робота в комітеті по збиранню і публікації українських народних пісень.

Останні роки життя – у Станіславі. Диригент “Боян”, викладач фортепіано. Організація селянських хорів, створення музичного видавництва. Період найбільшої зрілості. Створення кантати “Лічу в неволі”, романсів, фортепіанних п’єс. Праця над оперою “Роксоляна”. Помер у Станіславі.

Солоспіви. Прояв мелодичного обдарування. Жанрове джерело Д. Січинського – старогалицька міська пісня. Композитор-лірик. Провідний жанр творчості. Майстер драматичного монологу. Створення індивідуального почерку. Провідні почуття солоспівів. Літературні першоджерела – поезії Т. Шевченка, Лесі Українки, І. Франка, Г. Гейне.

Глибокий підхід до тексту. Розкриття основної ідеї поетичного тексту. Зразки романсової кантилени.

Хорова творчість. Хори без супроводу. Різноманітні настрої. Стильові риси романтизму. Кантата “Лічу в неволі” на слова Т. Шевченка для хору, тенора і симфонічного оркестру (1902). Ідея твору – трагічний протест проти поневолення. Вільна форма. Хори на слова І. Франка – “Непереглядною юрбою”, “Даремне, пісне”, “Пісне моя”

Музична література до теми:

“Бабине літо” (І. Гавалевич).

“Як почувеш вночі” (Леся Українка).

“І золотої й дорогої” (Т. Шевченко).

“Лічу в неволі” (Т. Шевченко).

Додатково: солоспіви за вибором.

Тема 20. Микола Леонтович (1877–1921)

Видатний український композитор, хоровий диригент, педагог, музично-громадський діяч. Продовжувач традицій М. Лисенка.

Життєвий та творчий шлях. Дитячі роки в селі Монастирське, на Поділлі. Загальну освіту одержав в духовній школі Шаргорода та духовній семінарії в Кам’янець-Подільському. Музичні заняття. З 1899 року – народний вчитель в селі Чуків. Організація першого шкільного оркестру. Вступ на регентський відділ при Петербурзькій співацькій капелі. Діяльність народного вчителя. Вивчення теорії та композиції у Б. Яворського, учня С. Танєєва. Обробки українських народних пісень. Самоосвіта. Діяльність в Музично-драматичному інституті імені М. Лисенка, в Народній консерваторії, в державному апараті. Організація симфонічного оркестру, хорової капели. Переїзд до Тульчина. Створення хорів на літературні тексти та фрагментів опери “На русалчин великдень”. Трагічна загибель в селі Марківка.

Загальна характеристика творчості. Основна музична спадщина – близько 200 обробок народних пісень для хору, чотири хорові поеми, духовні твори, опера. Два етапи творчості: перший етап (1900–1906 роки) – спроба запису і аранжування народної пісні в традиціях М. Лисенка. Другий етап (1909–1920 роки) – формування оригінального стилю. Творчий розквіт композитора. Хори на літературні тексти – “Льодолом”, “Легенда”, “Літні тони”, “Моя пісня”. Духовні твори. Опера “На русалчин великдень”. Унікальність творчої спадщини.

Тема 21. Обробки народних пісень

Естетичне положення М. Леонтовича. Різноманітність щодо жанрових типів і образностей. Основний принцип обробки – підкреслення найсуттєвішого елемента музичного образу. Характерні особливості обробок: збереження народної мелодії, динамічне розкриття її, підпорядкованість засобів обробки образному змісту, ладо-інтонаційним особливостям першоджерела. Зумовленість структурних, ладо-гармонічних та фактурних засобів обробки типовими прийомами українського музичного фольклору. Яскраво індивідуальний стиль. Світове визнання художніх досягнень.

Музична література до теми:

“Щедрик”, “Дударик”, “Пряля”, “Ой з-за гори кам’яної”, “Козака несуть”, “Піють півні”, “Над річкою бережком”.

“Льодолом”, “Літні тони”.

Духовні твори (на вибір).

Тема 22. Кирило Стеценко (1882–1922)

Видатний український композитор, музично-громадський діяч, педагог, музичний критик і хоровий диригент. Основні жанри творчості: обробки народних пісень, хорові мініатюри, кантати, солоспіви, опери, музика для театру, духовні твори.

Життєвий та творчий шлях. Дитинство в селі Квітки на Канівщині. Яскраві дитячі музичні враження. Навчання в Софійській духовній школі Києва з 1892 року. Вступ до Київської духовної семінарії (1897–1902). Знайомство з М. Лисенком. Навчання в школі РМТ (1903 рік), перехід в Музично-драматичну школу М. Лисенка. Музична творчість: хори “Бурлака”, “Могила”, “Прометей”, “Заповіт”. Організація хору, пропагування української народної пісні. Арешт. Білоцерківський період. Створення камерно-вокальних мініатюр. Досягнення в хоровому та оперному жанрах. Кантати “Шевченкові” та “Єднаймося”.

Праця священнослужителя в селі Голово-Русаві (1912–1917). Різностороння музично-громадська діяльність після 1917 року. Організація двох мандрівних капел. Створення монодрами “Іфігенія в Тавриді”, дитячих опер, обробок народних пісень.

Хоровий жанр – найулюбленіший в творчості К. Стеценка. Прагнення до розкриття внутрішньоконфліктних явищ, до створення пси-

хологічно-поглиблених характеристик образів. Різноманітна тематика, образність, жанрові типи і форма. Ліро-епічна сфера ранніх хорових творів – пісенна узагальненість, однорідність настрою, народнопісенні інтонації, підголосково-гармонічна фактура.

Менша залежність зрілих творів від пісенних джерел. Органічне проникнення в хорову фактуру інтонаційного елементу. Кантата “Шевченкові”. Духовні твори.

Солоспіви. Різноманітність образів, типів та способів розкриття. Шевченківська тема у творах К. Стеценка. Звернення до творчості Лесі Українки, В. Самійленка, О. Олесь. Змістовність і краса солоспіву. Ранній період: “Плавай, плавай, лебедонько” – драматичний монолог. Психологічна правдивість. “Вечірня пісня” – рельєфність, емоційна наснага образів. Продовження традицій М. Лисенка – драматизація жанру, розширення його лексичної сфери.

Музична література до теми:

“Сон”, “Усе жило”, “Знов весна”, “Заповіт”, “Чуєш, брате мій”, “Плавай, плавай, лебедонько”.

Духовні твори (на вибір).

Тема 23. Яків Степовий (1883–1921)

Видатний український композитор, публіцист, педагог, музично-громадський діяч. Основні жанри творчості: вокальні цикли, солоспіви, фортепіанні мініатюри, обробки народних пісень.

Життєвий та творчий шлях. Дитячі роки в селі Піски (поблизу Харкова). Враження з дитинства – народна пісня і хоровий спів. Навчання в Придворній співацькій капелі Петербурга. Вступ до Петербурзької консерваторії в 1902 році. Навчання у А. Лядова, М. Вітоля та М. Римського-Корсакова. Формування Я. Степового як композитора. Створення вокальних циклів “Барвінки” та “Пісні настрою”. Авторські концерти в Москві та Петербурзі. Участь в літературно-мистецькому вечорі, присвяченому пам’яті Т. Шевченка в 1912 році. “Прелюд пам’яті Т. Шевченка” для фортепіано. Отримання диплома вільного художника в 1914 році. Переїзд до Києва в 1917 році. Активізація музично-громадської діяльності: створення нових викладацьких колективів та музичних організацій. Робота у Вукмузкомі та Київській консерваторії. Композиторська творчість – збірник “Проліски”, гармонізація 50 народних дитячих пісень для хору, створення фортепіанних мініатюр.

Камерно-вокальна творчість. Я. Степовий – майстер жанру романсу, тонкий художник-психолог. Тісний зв’язок пісень і романсів з образно-інтонаційним змістом музичного фольклору, зокрема ліричного характеру. Багатогранне розкриття образу народу, картин природи. Вокальний цикл “Барвінки” на тексти Т. Шевченка, Лесі Українки, І. Франка та М. Чернявського. Шістнадцять яскраво національних творів. Особливість музичної мови: виразна мелодика, її зв’язок з фольклорними джерелами, декламаційність. Виразовість гармонії та фактури.

“Пісні настрою” – дев’ять романсів на тексти О. Олесь. Новий підхід до зв’язку слова і музики, новий тип мелосу. Глибоке розкриття образності текстів. Часті ладо-гармонічні відхилення та їх вплив на специфіку і ладо-тональність мелодики.

Музична література до теми:

“Із-за гаю сонце сходить”, “Три шляхи”, “Утоптала стежечку”, “Степ”. “Не беріть із зеленого луку верби”, “Гетьте, думи”. “Прелюд пам’яті Т. Шевченка”.

Тема 24. Станіслав Людкевич (1879–1979)

Видатний український композитор, музикознавець, фольклорист, педагог, музично-громадський діяч. Основні жанри творчості: обробки народних пісень, хорові, вокально-симфонічні твори, кантати, симфонічні, камерно-вокальні, камерно-інструментальні твори, опера “Довбуш”. Значення Т. Шевченка в творчості С. Людкевича.

Життєвий та творчий шлях. Дитячі роки в місті Ярослав. Створення музичних творів в юності. Навчання в гімназії. Вступ до Львівського університету на філологічний факультет в 1898 році. Музична освіта під керівництвом Я. Галя та М. Солтиса. Член хорового товариства “Боян”. Закінчення університету в 1901 році. Звання магістра філософії. Посада вчителя. Публіцистична діяльність. Видання журналу “Артистичний вісник”. Вихід з друку двох фольклорних збірників. Композиторська творчість. Початок роботи над “Кавказом”.

Виїзд до Відня у 1907 році. Захист дисертації. Повернення до Львова. Посада директора і викладача в Музичному інституті імені М. Лисенка. Диригентська і публіцистична діяльність. Мобілізація до австрійської армії в час Першої світової війни. Полон. Два роки в Ташкенті та Перовську. Повернення до Львова. Період активної і плідної праці. Створення підручників з теорії музики та сольфеджіо. Викла-

дацька діяльність. Створення “Галицької рапсодії”, “Заповіту”, “Наймита”, обробок народних пісень.

Пізній період творчості. Редакція власних творів, завершення фольклористичних досліджень. Столітній ювілей митця у Львові.

Загальна характеристика творчості. Розвиток традицій світової музики. Значення творчого впливу М. Лисенка. Демократична спрямованість творчості. Яскраво-національний колорит. Особливості творчого стилю.

Тема 25. Кантата-симфонія “Кавказ” (1902–1913).

Соціальна спрямованість твору, в основі якого – однойменна поема Т. Шевченка. Ідея нескореності народу, пафосу революційної боротьби. Масштаб композиції, конфліктна драматургія. Опора на національні та західноєвропейські традиції. Спорідненість із симфонічним циклом, глибина музичної концепції, послідовність її розкриття та симфонічні принципи втілення. Органічне поєднання образного змісту поеми з особливостями музичної форми. Контрастна сфера образів, тематичне об’єднання матеріалу.

Тема 26. Кантата “Заповіт” (1934).

Значення поезії Т. Шевченка для творчості С. Людкевича. Звернення до “Заповіту” в творчості українських композиторів (Г. Гладкий, М. Вербицький, М. Лисенко, К. Стеценко, Л. Ревуцький, Б. Лятошинський). Послідовне проведення монотематизму. Характерні особливості тем. Принцип наскрізного розвитку. Інтонційна єдність. Дві образні сфери твору. Контрастне співставлення епізодів та їх взаємодія. Героїчно-піднесений характер епізоду “Поховайте та вставайте”. Роль поліфонічних засобів. Оркестрова партія, її співвідношення з хоровою. Значення “Заповіту” С. Людкевича.

Музична література до теми:

“Марусенька по саду ходила”, “Ой ти, мій миленький”.

“Ішов жовняр з війни”, “Пою коні при Дунаю”, “Ліщина, ліщина”, “Українська баркарола”.

“Кавказ”, “Заповіт”.

Фортепіанні твори (на вибір).

Тема 27. Левко Ревуцький (1889–1977)

Видатний український композитор, педагог, вчений, музично-громадський діяч. Основні музичні жанри: обробки народних пісень, хори, фортепіанні твори, кантата “Хустина”, Симфонія № 2, фортепіанний концерт. Продовжувач традицій М. Лисенка.

Життєвий та творчий шлях. Дитячі роки на Полтавщині, в селі Іржавець. Яскраві музичні здібності. Навчання в гімназії міста Прилук з 1896 до 1903 року. Вїзд до Києва. Зустріч з М. Лисенком. Вступ до музичної школи М. Тутковського. Навчання в Музично-драматичній школі М. Лисенка. Вступ до університету на юридичний факультет. Київське училище РМТ. Навчання в піаністів С. Короткевича та Т. Ходоровського. Спроби композиції. Відкриття Київської консерваторії. Навчання в класі композиції у Р. Глієра. Події Першої світової війни. Навчання у військовий час. З 1918 року – праця в різних містах. Переїзд до Києва в 1924 році. Посада викладача в Київській консерваторії. Розквіт творчої діяльності: кантата “Хустина”, Симфонія № 2, обробки народних пісень. Редакція опери “Тарас Бульба” М. Лисенка. В роки Другої світової війни – евакуація в Узбекистан. Праця в Ташкентській консерваторії. Повернення до Києва після закінчення війни. Педагогічна, науково-фольклористична та редакторська праця. Виховання видатних митців повоєнного покоління.

Загальна характеристика творчості. Яскраво-національний колорит творчості. Зв’язок з традиціями світової музики. Опора на українську народну пісню. Лірико-епічна спрямованість творчості. Поєднання з драматичним, лірико-психологічним та героїчним змістом окремих творів. Значення творчості Л. Ревуцького.

Тема 28. Обробки народних пісень

Їх місце і роль у формуванні творчого методу та стилю. Збірники “Сонечко”, “Козацькі пісні”, “Галицькі пісні”. Традиції М. Лисенка та М. Леонтовича. Стилєві риси обробок: глибоке розкриття образного змісту, наскрізність образних перетворень. Значення гармонічного варіювання. Поєднання простих ладових рис із складними ладо-гармонічними засобами. Роль фортепіанного супроводу.

Кантата-поема “Хустина” (1923р., 2-а ред. – 1944 р.) Ідейно-художній зміст твору Т. Шевченка та його втілення в музиці. Образи Дівчини,

Чумака, народу. Тематизм твору, його інтонаційна єдність. Наскрізний розвиток. Психологізм образів. Характерні риси музичної драматургії. Зіставлення контрастних сольних та хорових епізодів. Розвиток в “Хустині” традицій М. Лисенка. Визначне місце твору в розвитку української хорової музики.

Фортепіанна творчість. Нові жанри в українській камерно-інструментальній музиці. Пошук її національно-характерного втілення – змісту, нових інтонаційних джерел, виражальних засобів і форм. Створення індивідуально-стильового напрямку в фортепіанній музиці Л. Ревуцького. Високий художній рівень, професійна майстерність творів, органічне поєднання класичних традицій та рис індивідуального стилю. Прелюдії опус 4, 7, 11. Образне наповнення прелюдій – різні емоційно-психологічні прояви людських почуттів. “Пісня” – органічний синтез ладогармонічних засобів та особливостей, що походять від фольклору. Соната сі-мінор. Її місце в українській фортепіанній музиці. Розширення образної сфери фортепіанної музики.

Тема 29. Симфонія № 2, мі-мінор (1927 р., друга ред. – 1949 р., третя ред. – 1960 р.)

Становлення і проблеми розвитку національного симфонізму. Історія створення симфонії № 2. Вершина творчості композитора. Народність її змісту і тематизму. Художня концепція твору. Новий інтонаційно-образний контекст симфонії. Органічне поєднання лірико-драматичного та лірико-епічного типів симфонізму. Перевага варіаційних прийомів розвитку. Будова симфонії. Вплив деяких особливостей симфонізму Чайковського, Скрябіна, Каліннікова. Ліричне завершення першої частини образна багатоплановість другої частини динамізм фіналу. Багатство оркестровки. Значення симфонії.

Музична література до теми:

Обробки українських народних пісень (збірник “Сонечко” – на вибір). “Хустина”.
Прелюдії, “Пісня”, соната сі-мінор.
Симфонія № 2.

Тема 30. Борис Лятошинський (1895–1968)

Один з найвидатніших українських композиторів, фундатор композиторської школи, талановитий педагог та музично-громадський діяч. Основні музичні жанри: обробки народних пісень, хори, камерно-вокальні та камерно-інструментальні твори, дві опери, п'ять симфоній, симфонічні поеми, музика до кінофільмів.

Життєвий та творчий шлях. Дитячі роки в Житомирі. Навчання гри на фортепіано та скрипці. Гімназійні роки. Творчі спроби. В 1913 році вступ до Київського університету. Консерваторська музична освіта – клас композиції Р. М. Глієра. З 1919 року – педагогічна діяльність в консерваторії. Композиторська творчість. Вплив О. Скрябіна – “Відображення”, Перша симфонія. Діяльність в АСМ. Формування власного стилю. “Увертюра на чотири українські теми”. Опера “Золотий обруч”. Творча зрілість. Кантата “Заповіт”, хори на вірші Т. Шевченка. Редагування опери “Тарас Бульба”.

В період Другої світової війни – евакуація до Саратова. Педагогічна діяльність у консерваторії, створення радіостанції імені Т. Шевченка. Після війни – робота в Київській консерваторії. Слов'янські мотиви в творчості. Створення симфонічних полотен, концерту для фортепіано з оркестром, хорів. Педагогічна діяльність. Учні Б. Лятошинського.

Загальна характеристика творчості. Багатогранність, художня змістовність, конфліктна гострота творчості. Глибина і яскравість музичних образів. Висока професійна майстерність. Тематичне багатство, жанрова різноманітність. Провідне значення симфонічних жанрів. Роль слов'янського, зокрема, українського мелосу в творчому доробку композитора. Традиції української та світової музичної класики. Новаторство. Еволюція стилю.

Обробки народних пісень. Творчий підхід до фольклорних джерел. Спільність з творчим методом Л. Ревуцького. Розкриття нових особливостей гармонічного осмислення народної мелодії за допомогою різних видів композиторської техніки ХХ століття. Особлива увага до драматичних пісень, до мелодій з цікавою ладовою будовою. Значне місце посідають гостронапружені гармонічні сполуки. Активна динамізація музичної тканини. Різноманітні види обробок: драматичні, ліричні, жартівливі. Поліфонічні прийоми розвитку. Вплив народно-пісенного багатоголосся.

Тема 31. Фортепіанна творчість

Формування фортепіанної музики з початку ХХ століття у творчості В. Косенка, Б. Лятошинського та Л. Ревуцького. Вагомість доробку. Народження нових зразків української музичної класики. Звернення до різних жанрів фортепіанної музики. Цикл “Відображення”. Новаторський характер засобів музичної виразності. Збагачення змісту, стилів, жанрів і форм української фортепіанної музики. Прелюдії.

Хорова творчість. Розквіт у післявоєнні роки. Звернення до поезії Т. Шевченка – драматичних, з трагічним пафосом творів. “Тече вода в синє море” – один з найпоетичніших хорів композитора. Драматизм та епіка твору. Використання елементів давнього фольклору – дум, історичних пісень. “Із-за гаю сонце сходить” – твір драматичного змісту. Спорідненість з попереднім хором. Хоровий цикл “Пори року” на вірші О. Пушкіна. Творчий розвиток традицій світової та української хорової класики. Багатство виражальних засобів хорового письма.

Тема 32. Симфонія № 3, сі-мінор (1951 р., друга ред. – 1955 р.)

Одне з вершинних явищ українського симфонізму. Історія створення. Багатоплановість, поєднання драматичного, трагічного і епічного. Узагальнене відображення теми боротьби. Ідея твору – перемога добра над злом. Протиставлення двох образно-інтонаційних сфер – основа музичної драматургії симфонії. Поєднання принципів монотематизму і лейтмотивізму. Наскрізний розвиток твору. Трансформація музичних образів. Особливості сонатно-симфонічного циклу. Роль розробковості в першій, другій, четвертій частинах. Використання різних прийомів поліфонічної техніки. Особливості оркестровки.

Музична література до теми:

Обробки народних пісень:

“Мала мати одну дочку”, “Козака несуть”, “Журба за журбою”.

Фортепіанний цикл “Відображення”, “Прелюдії” (на вибір). Хори “Тече вода в синє море”, “Із-за гаю сонце сходить”, хор “Осінь” з циклу “Пори року”.

Симфонія № 3.

Тема 33. Віктор Косенко (1896–1938)

Видатний український композитор, піаніст, педагог, музично-громадський діяч. Основні музичні жанри: камерно-вокальні, камерно-інструментальні, симфонічні, музика для дітей.

Життєвий та творчий шлях. Дитячі роки в Петербурзі та Варшаві. Навчання в гімназії з 1905 року. Музичне життя Варшави та її вплив на В. Косенка. Підготовка до вступу в консерваторію. Переїзд до Петербурга напередодні першої світової війни. Вступ до консерваторії в 1914 році. Навчання на двох факультетах, створення вокальних та фортепіанних мініатюр. Закінчення консерваторії в 1918 році. Переїзд на Україну, в Житомир. Робота в ДМШ. Концертні виступи в містах та областях України як піаніста-соліста та акомпаніатора. Організація камерного тріо. Розквіт творчості. Співпраця з театром. Проведення авторських концертів. Запрошення на роботу в Музично-драматичний інститут імені М. Лисенка в 1929 році. Педагогічна та виконавська діяльність. Останні роки життя в Києві.

Фортепіанна творчість. Значний внесок В. Косенка в розвиток камерно-інструментального жанру. Композитор – лірик, тонкий романтик. Лірико-психологічний склад музики. Традиції світової фортепіанної музики та її вплив на творчість В. Косенка. Використання елементів народно-пісенних жанрів. Різноманітність форм. Етюди оп. 8-і (1922). Яскрава експресія, підвищений емоційний тонус. Поєднання етюдних рис з образною глибиною, масштабністю форми, яскравою картинністю. Етюди оп. 19-і – органічний синтез національного інтонаційного матеріалу та класичних форм. Створення циклу за зразком старовинної інструментальної сюїти. Нове трактування сюїти. Принцип контрасту.

Камерно-вокальна творчість В. Косенка. Продовження класичних традицій. Звернення до текстів К. Бальмонта. “Вітер перелітний”. Високохудожні романси на слова О. Апухтіна, О. Пушкіна, М. Лермонтова. Прагнення розкрити широке коло переживань – від тихого смутку до пристрасного поривання. Органічне поєднання мелодії та змісту слова. Ліричні романси. Вокальні твори на вірші П. Тичини. Громадянська тематика цих творів та їх значення. “На майдані”. Виразні декламаційні інтонації. Особливості фортепіанного супроводу.

Музична література до теми:

Етюди оп. 8-і – сі-бемоль мінор, до-дієз мінор, Мі-мажор. Етюди оп. 19. Гавот Ре-бемоль мажор, Куранта мі-мінор, Гавот сі-мінор, дві поеми-легенди. “Сумний я”, “Говори, говори”, “Вони стояли мовчки”, “На майдані”.

Тема 34. Костянтин Данькевич (1905–1984)

Відомий український композитор, диригент, піаніст, публіцист, музично-громадський діяч. Основні музичні жанри: опера, балет, вокально-симфонічні, симфонічні, камерно-інструментальні та хорові твори.

Творча біографія. Навчання в Одеській консерваторії по класу фортепіано та теорії композиції. Закінчення консерваторії в 1929 році. Початок педагогічної діяльності в Одеській консерваторії. Композиторська творчість. Симфонічна поема “Тарас Шевченко”, балет “Лілея”. Обрання головою Спілки композиторів України. В період війни – пісенна творчість. В 1944 році – відновлення роботи Одеської консерваторії. К. Данькевич – директор цього навчального закладу та завідувачий кафедрою композиції. Створення опери “Богдан Хмельницький” (1951 р.). Переїзд до столиці. Робота в Київській консерваторії професором кафедри теорії композиції. Опера “Назар Стодоля”. Авторські концерти. Музично-громадська діяльність.

Опера “Богдан Хмельницький” (1951 р., 2-га ред. – 1953 р., 3-я ред. – 1977 р.). Історико-героїчна опера. Відображення визвольної боротьби українського народу під керівництвом Богдана Хмельницького. Традиції вітчизняної оперної класики та їх розвиток в опері. Героїко-епічний та картинно-оповідальний стиль музичного висловлювання. Конфліктна драматургія твору. Роль народних сцен та хорів. Багатопланове розкриття образу народу. Героїко-епічні та ліричні риси музичних характеристик головних героїв. Ладо-інтонаційні засоби виразності. Лейтмотиви та їх роль у драматургії опери.

Музична література до теми:

Хори “Чорний крук у полі кряче”, “Ой не радійте, панове-магнати”, “Розлилися круті бережечки”, арія Кривоноса, арія Варвари, арія та монолог Хмельницького, дует Богуна і Соломії, пісня Гаврила.

Тема 35. Головні тенденції розвитку української професійної музики в 60–90-ті роки

Нова стилістична хвиля 60-х років. Якісно нові зрушення в розвитку української музики. Акцентування уваги на складному внутрішньому світі людини. Тенденція до камернізації жанрів симфонії, опери, кантати. Розвиток і поглиблення ліричної сфери. Особлива актуалізація теми “митець і народ”, “митець і час”. Осмислення сьогодення з

позиції історії культури. Потяг до фольклорних джерел. “Нова фольклорна хвиля” у творах М. Скорика, Л. Дичко, Л. Грабовського. Пошуки загальнолюдських ідеалів боротьби добра і зла, життя і смерті в “неокласичній” хвилі творчості українських композиторів.

Значні досягнення в різних жанрах, що відображають новаторські пошуки. Спроба нового використання фольклорних джерел в поєднанні з найсучаснішими засобами виразності.

Тема 35.1. Мирослав Скорик (1938 р.)

Один з найвидатніших українських композиторів, теоретик, педагог, музично-громадський діяч. Основні музичні жанри: обробки народних пісень, камерно-вокальні, камерно-інструментальні, симфонічні, хорові, балет “Каменярі”, опера “Мойсей”, музика до кінофільмів, естрадні пісні, редакції творів інших композиторів.

Життєвий та творчий шлях. Дитячі роки у Львові. Творчий нахил до музикування. Навчання в музичній школі-десятирічці. В 1947 році вся родина була репресована і вивезена до Хабаровського краю (м. Анжеро-Судженськ). Продовження навчання в піаністки В. Канторової, уроки гри на скрипці. Повернення до Львова у 1955 році. Вступ до Львівської консерваторії імені М. Лисенка. Навчання на двох відділах – композиторському та теоретичному по класу С. Людкевича, Р. Сімовича та А. Солтиса. Завершення навчання в 1960 році. Кантата “Весна” на слова І. Франка. Дослідження ладової системи С. Прокоф’єва. Навчання в аспірантурі Московської консерваторії імені П. Чайковського (клас Д. Кабалевського). захист кандидатської дисертації. Творча зрілість. Музика до кінофільму “Тіні забутих предків”, “Гуцульський триптих”, балет “Каменярі”, “Карпатський концерт”.

У 1968 році – переїзд до Києва. Посада викладача в Київській консерваторії. Різностороння діяльність митця. Створення концерту для віолончелі і симфонічного оркестру. Державна премія України імені Т. Шевченка. З 1984 року – викладання у Львівській та Київській консерваторіях. Остаточне повернення до Львова. Керівництво кафедрою композиції, камерним оркестром Вищого музичного інституту імені М. Лисенка. Організація фестивалів. Розмаїтість творчості. Нові художні відкриття. Прелюдії і фуги для фортепіано, симфонічна поема “Спогад про Батьківщину”, “Диптих”, Партита № 6, опера “Мойсей”. Розквіт творчості. Гастрольні подорожі митця.

Карпатський концерт. Завершення “нової фольклорної хвилі” в творчості М. Скорика. Опора на фольклорно-імпровізаційний тип музикування. Композиція і драматургія концерту. Чотиричастинна будова циклу. Темброва і мелодична своєрідність твору. Контраст типу викладу, функцій оркестру, тематизму. Жанровий контраст.

Музична література до теми:

“Шуміла ліщина”. Сюїта для струнного оркестру, прелюдія і fuga До-мажор. “Карпатський концерт”.

Тема 36. Леся Дичко (1939)

Видагна українська композиторка, педагог, музично-громадський діяч. Основні музичні жанри: хори, кантати, камерно-вокальні та камерно-інструментальні твори, балети “Досвітні вогні” та “Метаморфози”, опера “Золотослов”, духовні твори.

Життєвий та творчий шлях. Дитячі роки в Києві. Яскраві музичні здібності. З 1947 року – навчання в середній та музичній школах. В 1958 році – вступ до Київської консерваторії на композиторський факультет. Навчання у К. Данькевича, Б. Лятошинського. Глибоке вивчення світової музики. Спілкування з Л. Грабовським, Ю. Іщенком, В. Сильвестровим. Вивчення українського фольклору. Участь у фольклорних експедиціях. Становлення власного стилю. Романси на тексти Лесі Українки, П. Грабовського. “Метаморфози”. Закінчення консерваторії в 1964 році. Вступ до Спілки композиторів України. Навчання в аспірантурі у Б. Лятошинського та М. Пейка. Педагогічна діяльність. Розквіт творчості. Два камерно-вокальних цикли на слова П. Тичини “Пастелі” та “Енгармонійне”. Балет “Досвітні вогні”. Кантата “Червона калина” – І премія на Всесоюзному конкурсі творчості молоді. Симфонія для солістів, хору та симфонічного оркестру, камерна кантата “Пори року”, музика для дітей. Інтенсивна композиторська творчість. Створення двох монументальних хорових полотен до 1500-річчя Києва – ораторії “І нарекоша ім’я Київ” та кантати “У Києві зорі”. Активна музично-громадська діяльність. Звернення до духовної музики. Створення двох літургій. Хорова опера “Золотослов”.

“Пори року”. Камерна кантата для хору *a capella*. (1973–1975) Матеріал українських обрядових пісень. Поглиблення образного змісту. Відображення старовинних народних обрядів календарного року. Сти-

лізація і художнє узагальнення мелодики народних пісень. Багата звукова палітра циклу. Узагальнення жанрових та регіональних пісенних типів. Чотиричастинна форма. Інтерпретація українського обрядового фольклору. Контраст жанрових зіставлень: пісня і танець, пісня і речитатив. Багаторазове чергування веснянки і речитативного “благословення” – в першій частині; сольний речитатив, пісня, танець – в другій частині; декламаційного складу пісня і танцювального складу мелодія – в третій частині; декламаційна і наспівна щедрівка – в четвертій частині. Сучасні засоби виразності. Поліфонічна майстерність. Технічні можливості хору. Вдала спроба композиторського осмислення поетичних образів, взятих зі скарбниці музичного фольклору. Продовження традицій М. Леонтовича та Б. Лятошинського.

Музична література до теми:

Кантата “Пори року”.

Тема 37. Валентин Сильвестров (1937)

Один з найвидатніших українських композиторів. Основні музичні жанри: симфонії, хорові, камерно-інструментальні, камерно-вокальні твори, музика до кінофільмів.

Життєвий та творчий шлях. Дитячі роки в Києві. Серйозні заняття музикою з 15-ти років. Навчання в Київській консерваторії, в класі композиції Б. Лятошинського. В перших музичних творах – прояв творчої індивідуальності. “Спектри”, “Медитація”. Головна галузь його творчості – симфонічна, інструментальна музика та філософські теми. Основними в його доробку є шість симфоній. Звернення до пісенних, ліричних мотивів. Новий рівень художнього світогляду – в останніх творах. Звернення до поезії Т. Шевченка, до духовних текстів. Нове бачення вікових традицій вітчизняної культури. Світове визнання.

Симфонія № 5 (1982 р.) – монументальний одночастинний твір. Лірично-піднесений настрій твору. Особлива побудова твору. Наявність протиставлення близьких сфер. П’ята симфонія – підсумок творчих досягнень В. Сильвестрова, підтвердження єдності і цілеспрямованості його емоцій.

Тема 37.1. Євген Станкович (1942)

Видагний український композитор, педагог, музично-громадський діяч. Основні музичні жанри: опера, три балети, симфонічні, камерно-інструментальні твори, хори, романси, пісні.

Життєвий та творчий шлях. Дитячі роки в Сваляві, Закарпатської області. Заняття музикою з дитинства. Навчання в Ужгородському музичному училищі. Композиторська освіта у Львівській консерваторії під керівництвом С. Людкевича та Київській консерваторії – в класі Б. Лятошинського, а згодом в М. Скорика. Завершення навчання в 1970 році. Дипломна робота “Симфонієтта”. Робота в Київському видавництві “Музична Україна”. З 1976 року – на творчій роботі. Активна громадсько-культурна діяльність. Плідна педагогічна праця в Київській державній консерваторії імені П. Чайковського. Розквіт творчості. Фольк-опера “Цвіт папороті”, 14 симфоній, солоспіви, 2 балети – “Ольга” і “Прометей”, музика до кінофільмів. Творча діяльність та викладацька праця в Національній музичній академії. Активна участь у громадсько-культурному житті.

Тема 37.2. Камерна симфонія № 3 для флейти та 12 струнних (1983 р.)

Твір був включений Міжнародною трибуною композиторів при ЮНЕСКО в список 10 кращих симфоній світу за 1985 рік. Камерний склад інструментів і вираз сильних і драматичних емоцій. Два контрастні образи, пов’язані із сучасністю. Синтезування жанрів симфонії та концерту. Модифікація форми симфонічних творів у камерній симфонії № 3. Новий тип тематизму, концентрованість симфонічного розвитку, експресивна напруга. Контрасти, глибоке проникнення в психологічну сферу особистого.

Музична література до теми:

- В. Сильвестров. Симфонія № 5.
Є. Станкович. Камерна симфонія № 3.

Навчально-методична література

1. *Архімович Л.* Микола Лисенко. Життя і творчість. – К., 1992
2. *Архімович Л.* Микола Віталійович Лисенко. – К., 1963
3. *Архімович Л.* Українська класична опера, – К., 1957
4. *Архімович Л.* Шляхи розвитку української радянської опери. – К., 1970
5. *Боровик М.* Творчість А. Штогаренка. – К., 1965
6. *Булат Т.* Геройко-патріотична тема в творчості М. Лисенка. – К., 1965
7. *Бялик М. Л. М.* Ревуцький. Риси творчості. – К., 1973
8. *Косенко В. С.* Спогади, листи. – К., 1975
9. *Герасимова-Персидська Н. М. І.* Вериківський. – К., 1959
10. *Герасимова-Персидська Н.* Хоровий концерт на Україні в XVII–XVIII столітті. – К., 1978
11. *Гордійчук М.* Леся Дичко. – К., 1978
12. *Гордійчук М.* Микола Леонтович. – К., 1977
13. *Гордійчук М.* Українська радянська симфонічна музика. – К., 1969
14. *Гордійчук М. П. І.* Майборода. – К., 1964
15. *Гордійчук М.* Українська радянська музика. Нарис. – К., 1965
16. *Горюхіна Н.* Симфонізм Ревуцького. – К., 1965
17. *Загайкевич М. С. П.* Людкевич. – К., 1957
18. *Іванов В.* Дмитро Бортнянський. – К., 1980
19. *Історія української дожовтневої музики.* – К., 1969
20. *Історія української культури* під редакцією І. Крип’якевича. – К., 1994
21. *Історія української музики* в 6-ти томах. – К., 1989–2004
22. *Історія української музики.* ч. I. – К., 1980
23. *Історія української радянської музики.* Навчальний посібник. – К., 1990
24. *Кауфман Л. С.* Гулак-Артемівський. – К., 1962
25. *Кирило Стеценко.* Спогади. Листи. Матеріали. – К., 1981
26. *Кияновська Л.* Українська музична культура. – Львів: в-во Сполом, 1999
27. *Кияновська Л. М.* Скорик. – Л., 1998
28. *Клин В.* Українська радянська фортепіанна музика (1917–1977). – К., 1980
29. *Клин В. Л.* Ревуцький – композитор-піаніст. – К., 1972
30. *Корній Л.* Історія української музики. ч. I. – Київ – Харків – Нью-Йорк. 1996, ч. II – 1998, ч. III – 2001
31. *Корольок Н.,* Корифеї української хорової культури ХХ ст. – К., 1994
32. *Курковський Г.,* Микола Віталійович Лисенко – піаніст-виконавець. – К., 1973
33. *Микола Лисенко* – борець за народність і реалізм у мистецтві. – К., 1965
34. *Лисенко М.* Про народну пісню і про народність в музиці. – К., 1965
35. *Лисенко М.* Характеристика музичних особливостей українських дум і пі-

- сень, виконуваних кобзарем Вересаєм. – К., 1955
36. *Лісецький С.* Лев Миколайович Ревуцький. – К., 1989
  37. *Лісецький С.* Євген Станкович. – К., 1987
  38. *Людкевич С.* Статті та дослідження. – К., 1976
  39. *Малишев Ю.* Солоспів та нотатки про українську вокальну лірику. – К., 1968
  40. *Муха А.* Композитори України та української діаспори. Довідник. – К., 2004
  41. *Олійник О.* Фортепіанна творчість В. Косенка. – К., 1977
  42. *Орфесв С. М.* Леонтович і українська народна пісня. – К., 1981
  43. *Павлишин С.* Денис Січинський. – К., 1980
  44. *Павлишин С.* Станіслав Людкевич. – К., 1974
  45. *Павлишин С.* Василь Барвінський. – К., 1990
  46. *Павлишин С.* Валентин Сильвестров. – К., 1990
  47. *Партесний концерт.* – К., 1976
  48. *Пархоменко Л. К. Г.* Стеценко. – К., 1973
  49. *Поставна А.* Становлення творчого методу Л. Ревуцького. – К., 1978
  50. *Семчишин М.* Тисяча років української культури. – К., 1993
  51. *Творчість М. Леонтовича.* Зб. ст. – К., 1977
  52. *Творчість С. Людкевича.* Зб. ст. – К., 1979
  53. *Тимофеев В.* Український радянський фортепіанний концерт. – К., 1973
  54. *Українська музика.* Зб. ст. – К., 1972
  55. *Українська музична література у трьох частинах.* – ч. I. Тернопіль, СМП “Астон”, 2000. – ч. II (книга перша), Тернопіль, СМП “Астон”, 2002
  56. *Українська музична спадщина.* Статті. Документи. Матеріали. – К., 1989, в. 1
  57. *Фільц Б.* Хорові обробки українських народних пісень. – К., 1960
  58. “Музика”. Науково-популярний журнал з питань музичної культури.
  59. “Українське музикознавство”. Зб. ст. – К., 1964–2005
  60. *Архімович Л.* Шеффер Т., Музыкальная культура Украины, – М., 1961
  61. *Борис Николаевич Лятошинский.* Сб. Ст. – К., 1987
  62. *Боровик М.* Штогаренко: жизнь, творчество, черты стиля. – К., 1984
  63. *История украинской музыки.* – М., 1981
  64. *Рыцарева М.* Композитор М. С. Березовский. – Л., 1974
  65. *Самохвалов В.* Борис Лятошинский. – К., 1983
  66. *Самохвалов В.* Черты симфонизма Б. Лятошинского. – К., 1977
  67. *Хрестоматія української дожовтневої музики.* – К., 1974 – в. 1; 1976 – в. 2; 1980 – в. 3.
  68. *Хрестоматія по истории украинской музыки.* – М., 1990
  69. *Шеффер Т. Л. Н.* Ревуцкий. – К., 1979

Навчальне видання

**УКРАЇНСЬКА
МУЗИЧНА ЛІТЕРАТУРА**

Програма для вищих навчальних закладів культури і мистецтв
I–II рівнів акредитації.

Укладач Л. В. Грабар

Формат 60×84/16. Папір офсетний. Друк офсетний.
Ум. друк. арк. 2,32. Наклад 100 прим.

Видавництво “Фірма “ІНКОС”
14116, м. Київ, вул. Маршала Рибалко, 10/8;
Тел./факс: (044) 206-47-29, 206-47-21
E-mail: inkos@carrier.kiev.ua,
inkos@ln.kiev.ua

Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи до державного
реєстру видавців, виробників і розповсюджувачів видавничої
продукції № 2006 від 04.11.2004 р.